

प्रकल्प प्रवर्तक मे. जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, यांच्या जवाहरलाल नेहरू पोर्ट, शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, येथे विद्यमान कंटेनर बर्थचे रुंदीकरण (कार्गो हाताळणी क्षमता = २२.१ एम.टी.पी.ए.)

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प उभारणी प्रस्तावाबाबत पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी बाबतचा इतिवृत्तांत -

प्रकल्प प्रवर्तक मे.जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित -

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प संदर्भात पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी शुक्रवार दिनांक ०१ डिसेंबर २०२३ रोजी दुपारी १२.०० वाजता बहुउद्देशिय सभागृह, सेक्टर-२, जे.एन.पी.टी. कॉलनी, जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड येथे आयोजित करण्यात आलेली होती.

उप-प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, नवी मुंबई तथा आयोजक, यांनी समितीचे अध्यक्ष संदेश शिर्के, अपर जिल्हादंडाधिकारी, रायगड तथा अध्यक्ष, श्री. सतिश पडवळ, प्रादेशिक अधिकारी, म.प्र.नि. मंडळ, नवी मुंबई तथा सदस्य पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी समिती व शासकीय अधिकारी व पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणीस सर्व उपस्थितांचे स्वागत केले. मा.अध्यक्षांच्या परवानगीने पर्यावरणविषयक जनसुनावणी प्रक्रिया सुरु केली.

आयोजक पर्यावरणविषयक जाहीर जनसुनावणी समिती यांनी नमूद केले की भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, नवी दिल्ली यांच्या दिनांक १४ सप्टेंबर २००६ व सुधारित दिनांक १ डिसेंबर २००९ च्या अधिसूचनेनुसार (शेड्यूल) यादीतील विशिष्ट प्रकल्पांना पर्यावरणविषयक अनुमती घेणे बंधनकारक असून त्यासाठी आगाऊ पर्यावरण विषयक जाहीर लोकसुनावणी आयोजित करणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. मे. जवाहरलाल नेहरू बंदर प्राधिकरण, न्हावा शेवा, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड, महाराष्ट्र यांच्या प्रस्तावित -

- अ) ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे,
- ब) धक्क्याच्या डेकची रुंदी जमिनीच्या बाजूला १५.० मीटरने वाढविणे,
- क) विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबुतीकरण,

प्रकल्प उभारणी प्रस्तावाबाबत पर्यावरण विषयक जाहीर जनसुनावणी आयोजित करण्यासाठी म.प्र.नि. मंडळाकडे प्राप्त झाला.

सदरहू प्रकल्प पर्यावरण अधिसूचना, २००६ आणि सुधारित अधिसूचना ०१-१२-२००९ नुसार संवर्ग " ए " – कार्गो हाताळणी क्षमता > ५.० एमटी/वर्षे शेड्युल ७(ई) – पोर्ट्स, हार्बर्स, ब्रेक वॉटर्स, ड्रेजिंग मध्ये मोडत असल्याने सदरहू प्रकल्पास पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांची "पर्यावरण अनुमती" प्राप्त करणे व त्यासाठी आगाऊ पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी घेणे बंधनकारक आहे.

आयोजक यांनी नमूद केले की पर्यावरण विषयक जाहिर लोकसुनावणीचा मूळ उद्देश प्रकल्प परिसरातील सामान्य जनतेस प्रकल्पाविषयी व प्रकल्पामुळे होणारे परिणाम व त्याबाबत सामान्य जनतेच्या भावना जाणून घेणे, प्रकल्पात बंधनकारक असणा-या प्रदूषण नियंत्रण संयंत्रणेची माहिती सामान्य जनतेस देणे व त्यांनी दिलेल्या सूचनेचा विचार करणे आहे.

प्रकल्प प्रवर्तकांनी तज्ज्ञ मुल्यांकन समिती (EAC), पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांची प्राथमिक मान्यता (ToR) प्रदान करण्यासाठी व पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल तयार करण्यासाठी ऑनलाईन अर्ज सादर केला व त्या अर्जास तज्ज्ञ मुल्यांकन समिती (EAC), पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी ऑनलाईन मंजूरी दिनांक ०१-०९-२०२३ रोजी प्रदान केली.

जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी पर्यावरणविषयक जनसुनावणी शुक्रवार दिनांक ०१ डिसेंबर, २०२३ रोजी दुपारी १२.०० वाजता घेण्यास मान्यता दिल्यानंतर सदस्य सचिव, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांनी भारत सरकारच्या पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालयाच्या अधिसूचना दिनांक १४-०९-२००६ व सुधारित अधिसूचना दिनांक ०१-१२-२००९ अनुसार दिनांक १०/११/२०२३ अन्वये खालीलप्रमाणे पर्यावरण विषयक जाहिर जनसुनावणी समिती गठित केली:-

मा. जिल्हादंडाधिकारी, रायगड, अलिबाग किंवा त्यांचे प्रतिनिधी (अपर जिल्हादंडाधिकारी यांच्यापेक्षा कमी दर्जाचा नसावा)	.....	अध्यक्ष
महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांचे प्रतिनिधी प्रादेशिक अधिकारी - नवी मुंबई महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७ वा मजला, सेक्टर-११, सी.बी.डी. बेलापूर, नवी मुंबई	.....	सदस्य
उप-प्रादेशिक अधिकारी, तळोजा महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७ वा मजला, सेक्टर-११, सी.बी.डी. बेलापूर, नवी मुंबई	.....	आयोजक

सदरहू अधिसूचनेनुसार उप प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, तळोजा यांनी जनसुनावणी दिवसाच्या ३० दिवस आधी स्थानिक दैनिक "सकाळ" आणि "कृषिवल" या दैनिकांमध्ये मराठीत व राष्ट्रीय वृत्तपत्र "इंडियन एक्सप्रेस" यात इंग्रजीत जनसुनावणीबाबत जाहिर सूचना दिनांक २९-१०-२०२३ रोजी प्रकाशित केलेली होती.

त्याचप्रमाणे सदरहू प्रकल्पाबाबतचा सर्व दस्तावेज जनतेच्या माहितीकरीता खालील अधिसूचित कार्यालयात उपलब्ध करण्यात आलेले होते -

- १) जिल्हाधिकारी कार्यालय, रायगड, अलिबाग,
- २) प्रादेशिक कार्यालय, पर्यावरण, वने व वातावरणीय बदल, मंत्रालय, पश्चीम विभाग, तळ मजला, पूर्व बाजू, नवीन सचिवालय इमारत, सिव्हील लाईन्स, नागपूर.
- ३) महाव्यवस्थापक, जिल्हा उद्योग केंद्र, रायगड, अलिबाग.
- ४) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद कार्यालय, रायगड, अलिबाग,
- ५) उपविभागीय अधिकारी, पनवेल, जिल्हा-रायगड.
- ६) तहसीलदार, तहसील कार्यालय-उरण, तालुका- उरण, जिल्हा-रायगड,
- ७) गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती- उरण, तालुका-उरण, जिल्हा- रायगड,
- ८) मुख्याधिकारी, नगर परिषद, उरण, तालुका-उरण, जिल्हा-रायगड,
- ९) ग्रामपंचायत कार्यालय – सोनारी, जसखार, डोंगरी, फुंडे, शेवा, हनुमान कोळीवाडा, पांजे,
- १०) ग्रुप ग्रामपंचायत, घारापुरी, करल, न्हावा.
- ११) पर्यावरण व वातावरणीय बदल विभाग, महाराष्ट्र शासन, नवीन प्रशासकीय इमारत, १५ वा मजला, मादाम कामा मार्ग, मंत्रालय, मुंबई – ४०० ०३२.

- १२) सहसंचालक (जल प्रदूषण नियंत्रण) - मुख्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, कल्पतरू पॉईंट, ३रा मजला, सायन माटुंगा स्कीम रोड नं. ८, सायन (पूर्व), मुंबई - ४०० ०२२
- १३) प्रादेशिक अधिकारी, प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७वा मजला, सेक्टर ११, सीबीडी बेलापूर, नवी मुंबई - ४०० ६१४
- १४) उप प्रादेशिक अधिकारी-तळोजा, उप प्रादेशिक कार्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, रायगड भवन, ७वा मजला, सेक्टर ११, सीबीडी बेलापूर, नवी मुंबई - ४०० ६१४
- १५) संकेतस्थळ, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई.

उपरोक्त प्रकल्पाविषयी उप प्रादेशिक अधिकारी, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, तळोजा या कार्यालयास ३२ सूचना/आक्षेप प्राप्त झालेले आहेत. (प्रत सोबत).

आयोजक यांनी उपस्थित असलेल्या सर्वांना त्यांचे काही आक्षेप, हरकती, सूचना असल्यास ती संधि देण्यात आलेली असून ते लेखी वा तोंडी स्वरूपात ती देऊ शकतात असे सांगितले.

आयोजक यांनी प्रतिपादन केले की ही समिती फक्त लोकांचे मत, सूचना, आक्षेप, नोंदविण्यासाठी असून प्रकल्प संमत करणे, नाकारणे किंवा शिफारस करण्याचा अधिकार या समितीस नाही. आपण जनसुनावणीत उपस्थित केलेल्या सर्व लेखी किंवा तोंडी सूचना/आक्षेप यांची इतिवृत्तात नोंद घेण्यात येईल. त्याचप्रमाणे सदरहू बैठकीची व्हिडिओ रेकॉर्डिंग जशीच्या तशी चित्रफित, बैठकीत उपस्थित करण्यात आलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद

घेऊन इतिवृत्त म. प्र. नि. मंडळाच्यावतीने पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांच्याकडे सादर केला जाणार आहे.

मा. अध्यक्षान्च्या परवानगीने प्रकल्प पर्यावरण सल्लागार यांनी प्रकल्पाविषयी व पर्यावरण व्यवस्थापन योजनेविषयी सादरीकरण केले. या प्रकल्पासाठी प्रस्तावित खर्च रुपये १९६.८२ कोटी असून, प्रकल्पात पर्यावरण व्यवस्थापनासाठी रुपये ६.३ लाख प्रकल्प कार्यान्वित टप्प्यात खर्च करण्यात येणार आहे. सदरहू प्रकल्पासाठी बांधकाम टप्प्यात सुमारे ३६० कंत्राटी मनुष्यबळाची तर १० नियमित मनुष्यबळाची रोजगाराची संधी उपलब्ध होईल. प्रकल्प कार्यान्वित झाल्यानंतर १५ नियमित मनुष्यबळाची तर ३६० कंत्राटी मनुष्यबळाची गरज भासेल. त्यात प्रकल्प बाधित आणि स्थानिकांना प्राधान्य देण्यात येईल. त्याचप्रमाणे सदरहू प्रकल्पामुळे परिसरातील अप्रत्यक्ष व्यवसायात प्रचंड प्रमाणात वाढ होणार आहे. प्रकल्प सल्लागाराने प्रस्तावित प्रकल्पाचे स्थान, प्रकल्पाचा उद्देश, प्रकल्पातील सुरक्षितता व सामाजिक व आर्थिक प्रगती इत्यादी बाबतची माहिती दिली.

सादरीकरणानंतर प्रतिनिधी, आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी उपस्थितांना प्रस्तावित प्रकल्पाविषयी काही पर्यावरणविषयक आक्षेप, सूचना असल्यास त्या नोंदविण्याचे आवाहन केले.

उपस्थित नागरिकांनी विचारलेले प्रश्न व त्यास प्रकल्प प्रवर्तक / प्रकल्प सल्लागार / पर्यावरणविषयक जाहिर लोकसुनावणी समिती यांना दिलेली उत्तरे याबाबतची माहिती पुढीलप्रमाणे आहे-

१) श्री. भूषण पाटील, कामगार नेता, बोकडवीरा, प्रकल्पग्रस्त प्रतिनिधी:-

पूर्वी या ठिकाणी कन्टेनर टर्मिनल होते, ते न्हावा शेवा बंदर नावाने होते. जवाहरलाल नेहरु पोर्ट (बंदर) प्राधिकरण (जेएनपीए) यांनी विद्यमान टर्मिनल न्हावा शेवा फ्री पोर्ट टर्मिनल प्रायव्हेट लिमिटेड यांना पुरस्कृत केलेले असून जेएनपीए यांनी ६८० मीटर बर्थ लांबीसाठी क्रेन रेल स्पॅन २०.० मीटर ते ३०.५० मीटरपर्यंत वाढविणे, धक्क्याच्या डेकची रुंदी १५.० मीटरने वाढविणे आणि विद्यमान ५३०.० मीटर बर्थ आणि १५०.० मीटर घाटाचे सुधारणा व मजबूतीकरण प्रस्तावित असून त्यासाठी ही जनसुनावणी आहे.

विकासाला आमचा विरोध नाही, अशी माहिती त्यांनी दिली तर कुठल्याही प्रकल्पाचे सामाजिक-आर्थिक परिणाम काय होतील हे अभ्यासावे, जाणून घ्यावे लागतात. आमचे उरण शहर हे **Most Polluted City in the World** – म्हणजे जगातील सर्वात जास्त प्रदूषित शहर आहे. तसेच उरण शहर हे **Most Accident Prone Zone** म्हणजे सर्वात अपघात प्रवण क्षेत्र झालेले आहे. सर्वात जास्त अपघात हे उरण शहरात होत आहेत. काही दिवसांनी वर्षात कंटेनर हाताळण्याची क्षमता ही एक कोटी म्हणजे दहा मिलियन टन होईल. तर याचा पर्यावरणावर, मानवी जीवनावर काय परिणाम होईल आणि जे.एन.पी.ए. कडून काय अपेक्षा आहेत याची नोंद घेण्यात यावी.

पहिला परिणाम म्हणजे येथे अनेक जीवितहानी होते. आम्ही माहिती अधिकार, २००५ नुसार माहिती घेतली असता २०२०, २०२१ व २०२२, २०२३ सालात दोनशेहून जास्त लोकांचा फक्त अपघाताने मृत्यू झालेला आहे. येथे मोठ्या प्रमाणात दुचाकी वाहनांचे अपघात होत असून त्याची जबाबदारी हे कोणीही घेत नाही. या कंटेनर वाहतुकीमुळे अनेकांची जीवितहानी होत आहे. तर कुटुंबातील कर्ता माणूस गेल्यानंतर त्या कुटुंबाचे पुनर्वसन कोणी

करावे हा प्रश्न येथे महत्वाचा आहे. येथे जे प्रदूषण होते – येथील Air Quality Index सर्वात जास्त वाईट आहे. त्यामुळे येथे श्वास घेणे हे कठीण होत आहे. कंटेनरमुळे होणाऱ्या अपघाताची जबाबदारी प्रशासनाने घेणे गरजेचे आहे.

दुसरी गोष्ट प्रदूषणामुळे येथील पाणथळ क्षेत्र (wet land) नष्ट होणार आहे. येथे पूर्वी विविध पक्षी यायचे. ते येणार नाहीत, त्यामुळे अप्रत्यक्षपणे त्याचा मानवी जीवनावर परिणाम होणार आहे.

येथे महत्वाचा प्रश्न येतो म्हणजे पुनर्वसनाचा प्रश्न. तर हे जे कंटेनर टर्मिनल न्हावा शेवा फ्री पोर्ट टर्मिनल प्रायव्हेट लिमिटेडला हस्तांतरित करण्यात आले, त्यात आमचे ६०० कामगार हे नियमित संवर्गात (Permanent Cadre) कार्यरत होते. तेथे ९०० कोटींची गुंतवणूक आहे. जर एक कोटी प्रत्येक व्यक्तीस रोजगार धरला, तर येथील प्रकल्पग्रस्त, स्थानिक नऊशे लोकांना नियमित संवर्गात (Permanent Cadre) रोजगार मिळाला पाहिजे. काही दिवसांपूर्वी जे.एन.पी.ए. ने अर्ज मागविले, तर १,२०० स्थानिक व प्रकल्पग्रस्तांचे अर्ज आलेले आहेत, यादी जे.एन.पी.ए.ने तयार केलेली आहे. हा प्रकल्प दोन टप्प्यात विकसित होणार आहे. तर किती प्रकल्पग्रस्त स्थानिक नियमित सेवेत, कंत्राटी सेवेत कामाला घेतले? उरण तालुक्यात एवढे प्रकल्प येऊन प्रकल्पग्रस्त स्थानिकांना, येथील मूळ स्थानिकांना रोजगार देण्यात आलेला नाही. तरी पूर्वी जशा नियमित सेवेत रोजगार मिळायचा, तशा मिळाल्या पाहिजेत. दोन गावे विस्तापित केली नविन शेवा आणि हनुमान कोळीवाडा ही दोन गावे विस्तापित केली. त्यांना नोक-या देण्यात आल्या नाहीत. हनुमान कोळावाड्याचे अजूनही कायदेशीर पुनर्वसन झालेले नाही. ते म्हणतात, अजूनही ते संक्रमण शिबिरात आहेत. ते दोन्ही गावे व इतर प्रकल्पग्रस्त गावांना नुकसान भरपाई देण्यात आली पाहिजे. रोजगाराची निर्मिती झाली पाहिजे. आमचा विकासाला विरोध नाही, पण स्थानिकांना रोजगार मिळालाच पाहिजे.

प्रकल्पामुळे होणा-या प्रदूषण नियंत्रणासाठी प्रभावी उपाययोजना करणे आवश्यक आहे. तसेच जे कंत्राटी स्वरूपाचे जे रोजगार आहेत, ते स्थानिकांना आणि प्रकल्पबाधितांनाच मिळाले पाहिजेत.

तरी आमच्या या मागण्यांचा पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समितीने विचार करावा ही नम्र विनंती.

२) श्री. मनोज कोळी, राहणार-गव्हाण गाव, तालुका-पनवेल, जिल्हा-
रायगड:-

बाधित गाव असूनही गव्हाण गावाचे नांव ग्रामपंचायतीच्या यादीत नाही. तरी ही मुद्दा लक्षात घ्यावा. गव्हाण गाव हे कोळी समाजाचे गाव आहे. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने जनसुनावणी सूचना पेपरात प्रकाशित केली. त्यातही गव्हाण ग्रामपंचायतीचे नावाचा उल्लेख नाही. तरी याबाबत खुलासा करण्यात यावा, नंतरच मी माझ्या सूचना उपस्थित करेन. कारण गव्हाण गावातील १,०३५ लोकांनी जे.एन.पी.ए. कडून नुकसान भरपाई घेतलेली आहे. तर गव्हाण गावाला का डावलले याचा खुलासा करण्यात यावा. कारण आमच्या नकळत तुम्ही काहीही निर्णय घ्याल.

प्रकल्प प्रवर्तक यांनी सांगितले की जनसुनावणी दिवसाच्या तीस दिवस अगोदर महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने एक स्थानिक वृत्तपत्रात मराठीत व एक राष्ट्रीय वृत्तपत्रात इंग्रजीत जनतेच्या माहितीसाठी जाहिर सूचना प्रकाशित करण्यात आलेली होती. त्यामुळे आम्ही असे समजतो की ती स्थानिक लोकांपर्यंत पोचली. आपण आलात याबद्दल आपले स्वागत. तरी आपण प्रस्तावित प्रकल्पाविषयी काही पर्यावरणीय सूचना, आक्षेप असल्यास त्या आपण नोंदवू शकतात.

१९७८ साली जेएनपीटीची सुरवात झाली. त्यावेळी गव्हाण गावाचा प्रकल्पग्रस्त म्हणून उल्लेख नव्हता. गव्हाण गाव हे प्रकल्पग्रस्त आहे. तर आम्ही प्रकल्पग्रस्त म्हणून दाखला देण्याची मागणी केली असता ज्यांची

जमिन गेली, त्यांनाच प्रकल्पग्रस्त दाखला देणार असे सांगितले. तर असे का ? ज्याची झाडे गेली, तो प्रकल्पग्रस्त का नाही ? त्याला नोकरी देणार नाही का ? जेव्हा आम्ही जे.एन.पी.ए. ला नोकरी मागतो, त्यावेळी प्रकल्पग्रस्त दाखला आहे का याबाबत विचारणा होते. तर आम्ही दाखला कोणाला मागायचा ? मी चाळीस वर्षांचा झालो, मला नोकरी मिळणार नाही, पण आमच्या पुढच्या पिढीने काय करायचे? मच्छिमारांनी दाखला कोणाला मागायचा? आमच्या गावातील १,०३५ मूळ कोळी आहेत, त्यांना दाखला का दिला जात नाही? तर त्याबाबत स्पष्टीकरण त्वरित देण्यात यावेत. जर जमिन गेली, तोच प्रकल्पग्रस्त असेल, तर मच्छिमारांचीही मासेमारी प्रकल्पामुळे गेली, तर ते प्रकल्पग्रस्त का नाहीत? तर आम्हांला प्रकल्पग्रस्त कोण घोषित करणार याची माहिती देण्यात यावी.

पुढील मुद्दा आमची गव्हाण गावची खाडी जाणार आहे.तर तेथे होड्यांना जायला-यायला किती चॅनेल्स सोडणार आहेत ? आमच्या ब-याच होड्या बुडालेल्या आहेत. त्याचप्रमाणे तेथील गाळसुधदा प्रकल्पाने – जे.एन.पी.ए. ने काढलेला नाही. गाळ काढल्याशिवाय माशांचे गर्भाधान (fertilization) होत नाही. त्यासाठी आम्हांला कोकण आयुक्तांपर्यंत लेखी तक्रारी करायला लागल्या आहेत. तेथील खडकावर आमच्या होड्या आदळतात. आजपर्यंत आमच्या या मागण्यांवर विचारच झालेला नाही. आमच्या गव्हाण खाडीतील गाळ काढला जात नाही. ज्याप्रमाणे कंळबोली खाडीचे झाले, तेथील त्यामुळे पाण्याला वास येतो, त्यामुळे तेथील खेकडे लोक खात नाहीत. तसेच येथे होणार.

तरी गव्हाणच्या रहिवाशांना प्रकल्पग्रस्त दाखला मिळावा, गव्हाणच्या लोकांना नोकरीत प्राधान्य मिळावे, कुठल्या पध्दतीने प्रकल्पग्रस्त दाखला मिळणार, तसेच प्रकल्प प्रवर्तकांना आमच्याकडून एफिडेव्हीट लिहून घेतले, ते आम्हांला मिळावे. जे.एन.पी.ए. कडून पैसे मिळाले.

हनुमानकोळी वाडयातील घरांना वाळवी लागली आहे. तेही आमचे बांधव आहेत. तर त्यांचे पुनर्वसन कधी करणार ?

तसेच बैठकीच्या इतिवृत्ताची प्रत ही सर्व ग्रामपंचायत कार्यालयात उपलब्ध करून देण्यात यावी.

३) श्री. परमानंद कोळी, सरपंच, ग्रामपंचायत हनुमान कोळीवाडा -

माझा प्रश्न प्रकल्प प्रवर्तकांना – जे.एन.पी.ए. ला आहे – आधि पुनर्वसन का आधि प्रकल्प. त्यांनी पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समितीस याबाबत उत्तर देण्याची सूचना केली.

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की आता जो प्रकल्प आहे ज्याबाबत पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी आहे, त्याठिकाणीच करत आहेत. त्यासाठी कोणीही विस्थापित होणार नाही. त्यावेळी श्री. परमानंद कोळी यांनी आक्षेप नोंदविला की जे.एन.पी.ए. च्या दुस-या टप्प्यासाठी शेवागावठाण विस्थापित केले. १९८५ ला ते शिवापूर गावठाण विस्थापीत करण्यात आले. आता त्याठिकाणी प्रकल्प होत नाही. नंतर अनेक नवीन प्रकल्प आले. ३८ वर्षे आम्ही पुनर्वसनासाठी झगडत आहोत. आपण पुनर्वसनाचे काम करतच नाही. एवढे प्रकल्प आले, स्थानिकांना, प्रकल्पग्रस्तांना नोक-या देत नाहीत. मा. जिल्हाधिकारी-अलिबाग, रायगड यांनी २९ तारखेला काल सांगितले होते की जनसुनावणी पुढे ढकलण्यात येईल. मात्र आज येथे जनसुनावणी चालू आहे, म्हणजे स्थानिकांना अंधारात ठेवून सगळे करणार आहेत .

त्यावेळी मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की जनसुनावणीच्या तीस दिवस अगोदर स्थानिक वृत्तपत्रात मराठीत व एक राष्ट्रीय वृत्तपत्रात इंग्रजीत जनतेच्या माहितीसाठी जाहिर सूचना प्रकाशित करण्यात आलेली होती. त्याचप्रमाणे प्रकल्प बाधित गावांतील ग्रामपंचायत कार्यालयात प्रस्तावित प्रकल्पाविषयीचे

पर्यावरणविषयक दस्तावेज मराठीत व इंग्रजीत उपलब्ध करण्यात आलेले होते. सदरहू जनसुनावणी ही पर्यावरणविषयक जनसुनावणी आहे. पुनर्वसनाचा विषय ही सपूर्णपणे वेगळा आहे. पुनर्वसनाची बैठक ही नंतर लावण्यात येणार आहे. त्यावेळी श्री.परमानंद कोळी यांनी आक्षेप नोंदविला की गेले ३८ वर्षे आम्ही झगडत आहोत.

श्री. कोळी यांनी प्रस्तावित प्रकल्पाची संयुक्त स्थळ पाहणी केली का याबाबत विचारणा केली. त्यांनी आरोप केला की संयुक्त पाहणी केलेलीच नाही. मच्छिमारांसोबत शासनाने, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने प्रस्तावित प्रकल्पाची संयुक्त स्थळ पाहणी करणे आवश्यक होते. स्थानिकांना, मच्छिमारांना अंधारात ठेऊन शासन प्रकल्पाच्या बाजूने काम करत आहे. तरी प्रथम संयुक्त स्थळ पाहणी करण्यात यावी, त्यानंतर पुढील कार्यवाही करण्यात यावी.

मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी श्री. कोळी यांनी उपस्थित केलेल्या सूचनांची नोंद करण्याची सूचना केली.

४) श्री. लखपती आसाराम पाटील, सरपंच, पानजे गाव ग्रामपंचायत,
तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड:-

जे.एन.पी.ए. ने पीएमसीसी म्हणून एक बंदर विकसित केलेले आहे. त्याच्या बाजूलाच माझे गांव आहे. जे.एन.पी.ए. ने आमच्या गावाला नोटीस दिलेली आहे की आम्ही मच्छीमारी करू नये. आमचे गांव त्या मच्छीमारीवरच जगते. आमच्या गावातील लोकांना नोक-यासुधदा अजूनपर्यंत देण्यात आलेल्या नाहीत. कुठल्याच प्रकल्पात आमच्या गावाच्या युवक युवतींना समाविष्ट करण्यात आलेले नाही. मच्छी नष्ट होऊ लागलेली आहे, तर आम्ही आमची उपजिविका कशी करायची? आमच्यावर उपासमारीची पाळी आलेली आहे. याबाबत स्पष्टीकरण देण्यात यावे.

५) श्री. दशरथ सीताराम मगर, राहणार-वाशी गाव, नवी मुंबई, तालुका-ठाणे, जिल्हा-ठाणे:-

मी अर्ज केलेला आहे. पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणीच्या जाहिर सूचनेनुसार या प्रकल्पामुळे जो पर्यावरणीय आघात/परिणाम होणार आहे तो रायगड जिल्हा, ठाणे जिल्हा आणि मुंबई जिल्हा यावर होणार आहे. ही प्रकल्पजवळ तीन जिल्हे, अनेक तालुके, अनेक गावे आहेत. अनेक औद्योगिक वसाहती आहेत. मच्छिमारीवर उदरनिर्वाह करणारा मोठा समाज या क्षेत्रात राहतो, त्यामुळे जल, जंगल, जमिनीचा तो मालक आहे. मग ती खाडीतील असो वा जंगलातील असो. मग प्रस्तावित प्रकल्पाला पर्यावरणविषयक ना हरकत प्रमाणपत्र प्रदान करणे, भूमी अधिग्रहण कायदा त्याचप्रमाणे वनहक्क कायदा, २००६ नुसार ही गावे मूळ जनजाती आहेत. त्यांच्या उदरनिर्वाहचा हक्क हा जल, जमिन, जंगल आहे. त्यामुळे ही जनसुनावणी आयोजित करण्याअगोदर वरिल कायद्यांनुसार जिल्हाधिकारी कार्यालयामार्फत प्रस्तावित प्रकल्पामुळे जो सामाजिक आघात होणार आहे, याचा अभ्यास होणे गरजेचे आहे. तरी वरिल कायद्यांनुसार जिल्हाधिकारी यांनी बाधित गावातील ग्रामसभा बोलावून ग्रामसभेत पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवालाची माहिती देणे अपेक्षित आहे. तसेच प्रस्तावित प्रकल्पामुळे सर्व नैसर्गिक घटकांवर म्हणजे समुद्रातील पाण्यावर, माशांवर, गाळावर त्याचप्रमाणे परिसरातील वनस्पतीवर, मनुष्यप्राण्यांवा, पशूपक्ष्यांवर जो परिणाम होईल हा अहवाल महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने गावाच्या वेशीवर लावायला पाहिजे होता असे सांगितले. तसेच जर प्रकल्प बाधित क्षेत्रात नगरपरिषद व महानगरपालिक येत असेल, तर त्यांच्या बैठकीत वरिलप्रमाणे पूर्तता होणे गरजेचे होते.

तरी माझा आक्षेप आहे ही येथे विविध कायद्यांच्या निर्देशांची पूर्तता करण्यात आलेली नाही. तसेच परिसरातील महानगरपालिका, नगर पालिका त्यांचे प्रक्रिया न केलेले सांडपाणी हे समुद्रात सोडतात. त्यांना येथे बोलाविणे

आवश्यक होते. तरी आमचा आक्षेप आहे की प्रथम पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल हा स्थानिकांना उपलब्ध करून देणे आवश्यक होते.

जिल्हाधिकारी यांच्याकडे जिल्ह्याचे पालकत्व असते. तर मा. जिल्हाधिकारी यांना विनंती आहे की प्रथम ही पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी ही रद्द करण्यात यावी. महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने बैठकीच्या तीस दिवस अगोदर जाहिर सूचना प्रकाशित केली. तीस दिवस हे कार्यालयीन कामकाजाचे असणे आवश्यक आहे, कारण दिवाळीची पाच दिवस सुट्टी व इतर सुट्ट्या धरल्या तर कमी दिवस जनतेस मिळतात. तरी पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी दिवसाच्या कामकाजाच्या साठ दिवस अगोदर वृत्तपत्रात जाहिर सूचना देणे आवश्यक होते. येथे काही षडयंत्र आहे असा आम्हांला वाटते.

आमचा विकासाला विरोध नाही, मात्र वृत्तपत्रात जनतेस सूचना व पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी याबाबत जी मुदत आहे, त्याबाबत जनजागृती होणे गरजेचे आहे. त्या ईआयए अहवालाबाबत ग्रामसभा आयोजित करणे आवश्यक होते. तरी ही जनसुनावणी ही अपूर्ण आहे याची नोंद घेण्यात यावी. त्याचप्रमाणे गावागावात जनजागृती केली नाही, म्हणून ही जनसुनावणी अपूर्ण आहे असे सांगितले.

तसेच या प्रकल्पामुळे पाण्यातील ऑक्सीजन किती कमी होईल, त्यामुळे मासे किती मरतील, हवेची गुणवत्ता, त्याचा लोकांवर, पीकांवर, वनस्पतींवर होणारा परिणाम, नंतर पुढे याबाबत नियोजन हे प्रकल्प प्रवर्तक जे.एन.पी.ए. व महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने स्थानिकांना अवगत करून देणे आवश्यक होते. कारण येथे तज्ज्ञ हे म.प्र.नि.मंडळ आहे. याबाबत जागृती करण्यात आलेली नाही, म्हणून ही जनसुनावणी अपूर्ण आहे. तरी माझी या जनसुनावणीस हरकत आहे. तसेच जे मच्छिमार बाधित होतील, त्यांची संख्या व त्यांना किती मोबदला मिळेल याची माहिती जनसुनावणी बैठकीत

सांगणे आवश्यक आहे. जो गाळ साचेल, तो किती व त्याची विल्हेवाट कशी लावण्यात येईल याविषयी माहिती स्थानिकांना माहिती देणे आवश्यक आहे.

यावेळी काही उपस्थितांनी संबंधित व्यक्तीस त्वरित उत्तर देण्याची व इतरांना बोलण्याची संधि देण्याची सूचना केली.

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी यांनी संबंधित उपस्थितांना त्यांच्या सूचना, आक्षेप थोडक्यात मांडण्याच्या सूचना केली.

श्री. दशरथ मगर यांनी आक्षेप नोंदविला; की मी सर्वांसाठी बोलत आहे. मी स्वतः मच्छिमार असून मासेमारी केलेली आहे. किती नुकसान होते व त्यावर शासन कशी दिशाभूल करते हे मी स्वतः अनुभलेले आहे असे सांगितले.

६) श्री. संदीप पाटील, राहणार-मुकुटबन, जिल्हा-रायगड:-

महाराष्ट्राला ७२० कि.मी. चा सुंदर समुद्रकिनारा लाभलेला आहे. त्यातील काही भाग जेएनपीटीचे १,२,३,४ पोर्ट विकसित करण्यात आलेले आहेत. परंतु हे पोर्ट विकसित करताना पारंपारिक पद्धतीने व त्यावर उदरनिर्वाह करणारा, ज्याचे आयुष्य या किना-यावर आहे, तो मच्छिमार समाज मोठ्या प्रमाणावर बाधित झालेला आहे. जमिनीवर ७/१२ चा उतारा असतो, मात्र मच्छिमारी क्षेत्रावर ७/१२ चा उतारा नसतो. जसे शेतकरी आपल्या शेतावर धान्य पिकवितो, तसे मच्छिमारांचे नाही. शेतक-यांचे नुकसान झाल्यास त्याला शासनाकडून नुकसानभरपाई मिळते, मच्छिमारांना त्याप्रकारे नुकसानभरपाई मिळत नाही. येथे प्रामुख्याने सांगायचे म्हणजे हनुमानकोळीवाडा, दहीपाडा, गव्हाण येथीस मच्छिमारांची भयाण परिस्थिती त्यांच्या प्रतिनिधीने मांडलेली आहे. येथे हजारोच्या संख्येने पारंपारिक पद्धतीने मच्छिमारी करणारे लोक होते. समुद्रापासून ज्या खाड्या झाल्या, त्या खाड्यासुद्धा बुजविल्या जात आहेत. त्यामुळे त्याचा गंभीर परिणाम तेथे राहणा-या मच्छिमारांवर झालेला आहे.

आमचा विकासाला विरोध नाही. पण विकासाच्या नावावर पारंपारिक पध्तीने मच्छिमारी करणारा समाज भकास होऊ नये असे सांगितले.

तरी या जनसुनावणीत आमची एकच मागणी आहे की जे पारंपारिक पध्तीने मच्छिमारी करत आहेत, त्यांचा विचार करुन त्यांचे योग्य प्रकारे पुनर्वसन होणे आवश्यक आहे.

आता पर्यावरणाचा विचार केल्यास जी पारंपारिक मच्छी आहे, ती विरळ होत आहे. पूर्वी ६४ प्रकारचे मासे मिळत तसेच हा किनारा पारंपारिक मच्छिमारांसाठी सुरक्षित झाला पाहिजे आणि पारंपारिक मच्छिमारांसाठी कायमस्वरूपी योजना तयार करुन त्यांचे पुनर्वसन व्हावे ही विनंती.

**७) श्री. कमलाकर पाटील, राहणार-शेवाशेवा, तालुका-पनवेल, जिल्हा-
रायगड:-**

जे.एन.पी.ए.साठी संपूर्ण विस्थापित झालेल्या शेवागावाचा आहे. माझा प्रश्न हा जे.एन.पी.ए. आणि शासकीय अधिका-यांनाही आहे. आमचा शेवाशेवा ही १००% बाधित आहे की नाही याचे उत्तर मला द्यावे. त्यावेळी प्रकल्प प्रवर्तक यांनी उत्तर दिले की शेवाशेवा हे विस्थापित आहे.

त्यावेळी कमलाकर पाटील यांनी सांगितले की आमच्या कोळी समाजाची मोठी फसवणूक झालेली आहे. आम्हांला शेवागावासाठी ३३.६४ हेक्टर जमिन दिलेली होती. आमची फसवणूक झाली की आमचा गाव हा दहा हेक्टरमध्ये वसविला असून उर्वरित जमिन २३ हेक्टर ही जे.एन.पी.ए. च्या ताब्यात आहे. ती जमिन आम्हांला परत कधि मिळेल आणि आमचे पुनर्वसन कधि होईल याचे उत्तर देण्यात यावे.

प्रकल्प प्रवर्तक यांनी सांगितले की मूळात जमिन अधिग्रहण हे सिडकोने केलेले आहे. तर हा प्रश्न सिडकोला विचारणे योग्य होईल. जर सिडकोने

जमिन दिली, तर पुढील कार्यवाहीबाबत जे.एन.पी.ए. प्रशासन हे निश्चित विचार करेल.

त्यावेळी श्री कमलाकर पाटील यांनी सांगितले की आमचे गाव जे.एन.पी.ए.साठी विस्थापित झाले, पैसे जे.एन.पी.ए. ने दिले, तर जे.एन.पी.ए. ने सिडकोला विचारणे योग्य होईल. तर पहिल्या प्रश्नाचे उत्तरसुध्दा आम्हांला मिळाले पाहिजे. याबाबत दोन्ही प्रशासनाकडून म्हणजे सिडको व जे.एन.पी.ए. कडून आम्हांला मिळायला पाहिजे.

दुसरा प्रश्न आमचा शेवाशेवा हा १००% मच्छिमारांचा व आयात-निर्यात करणारा होता. तसेच इतर गावांना नुकसानभरपाई मिळाली, तर शेवागावाला का नुकसानभरपाई मिळाली नाही? आमच्याकडून फॉर्म भरून घ्यावे असे तुम्हांला का वाटले नाही? तसेच नोकरभरतीतसुध्दा आम्हांला प्राधान्य देण्यात येत नाही. तसेच आम्ही जमिन ही जेएनपीएच्या प्रकल्पासाठी दिलेली होती. खाजगी प्रकल्पासाठी दिलेली नव्हती. जेएनपीए आणि जिल्हा प्रशासन हे आमची पुन्हा फसवणूक करत आहे, कारण जेएनपीएचा एक खाजगी प्रकल्पासाठी ती जमिन वापरण्यात येणार आहे. तसेच एकही प्रकल्पग्रस्ताला नोकरी देण्यात आलेली नाही, तर परराज्यातील लोकांची भरती केलेली आहे. सर्व शेवाशेवा हा १००% बाधित झालेला असून प्रकल्पात आमच्या शेवागावाची ३५% जमिन गेलेली आहे. आम्ही १००% विस्थापित झालेलो असून आम्हांला प्रकल्पात रोजगाराची संधिसुध्दा नाकारण्यात आलेली आहे.

तरी या प्रस्तावित प्रकल्पास आमची संपूर्ण विरोध असून जर प्रकल्प चालू होऊन देणारच नाही. प्रकल्प चालू करण्याचा प्रयत्न केल्यास आम्ही त्याविरुद्ध आंदोलन करू. आम्हांला न्याय का देत नाही, याचे उत्तर देण्यात यावे.

८) श्री. प्रदीप म्हात्रे, राहणार-जसखार गाव, तालुका-, जिल्हा-रायगड:-

मी प्रथमच सांगतो की या प्रकल्पास आमचा विरोध आहे. जसखार गाव हे प्रकल्पाजवळचे सर्वात जवळचे गाव आहे. आमच्या गावाच्या सुरक्षिततेबाबत प्रकल्प प्रवर्तक हे पूर्णपणे निष्क्रिय आहे. गेले तीन वर्षे जसखार गाव हे पावसाळ्यात पाण्यात जाते. प्रत्येक घरात पाणी जाते, त्यामुळे घरांचे, वस्तूंचे नुकसान होत आहे. याबाबत कोणीच लक्ष देत नाही. जे.एन.पी.ए. प्रशासन गेले तीन वर्षे फक्त आश्वासन देते की नाला रुंदीकरण करण्यात येईल, रस्ता बांधून देण्यात येईल. मात्र आमची फसवणूक होत आहे.

पुढील प्रश्न जे.एन.पी.ए. ने जसखार गावाच्या हद्दीत एक कचरा प्रकल्प कार्यान्वित केलेला आहे. त्याची क्षमता किती आहे हे मला माहित नाही, पण त्या प्रकल्पात कचरा ही पूर्णपणे उरणचा येत आहे. तो कचरा त्यांच्याकडून हाताळला जात नाही. रोज रात्री जे.एन.पी.ए. कच-याला आग लावतात, आणि त्याचा त्रास हा आमच्या गावाला होतो. त्यामुळे आमच्या गावातील १००-२०० लोक हे खोकल्याने आजारी आहेत असे सांगितले.

**९) सौ. प्रणयी किशोर म्हात्रे, उपसरपंच, जसखार गाव, तालुका-
पनवेल, जिल्हा-रायगड:-**

जसा प्रदीप म्हात्रे यांनी घन कचरा व्यवस्थापनाचा विषय मांडला, तेव्हा जे.एन.पी.ए. सांगते की एवढा मोठा प्रकल्प येणार असून आम्ही आजूबाजूच्या गावांची जबाबदारी घेणार आहोत. तर पहिला प्रश्न जे.एन.पी.ए.ला आहे की खरच जे.एन.पी.ए. जबाबदारी घेते का. तर आमचा अनुभव आहे की जे.एन.पी.ए. प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर काहीही करत नाही. आता जे.एन.पी.ए. कच-याला आग लावतात, तर त्यामुळे गावातील वृद्धांना खूपच त्रास होतो. गावातील लोकांचे श्वसनाचे आजार वाढलेले आहेत. जे.एन.पी.ए. आम्ही वारंवार पत्रव्यवहार, व्हिडिओ पाठवत असतो. त्यांनी

तक्रार केल्यास ते आग लावत असल्याचे नाकारतात व भंगारवाल्याचे नांव घेतात. तर आताच त्यांना कचरा हाताळणी करता येत नाही, तर प्रकल्प विस्तारिकरण झाल्यानंतर कचरा हाताळणी कशी करणार? गेले अनेक वर्षे आमच्या गावातील प्रलंबित प्रश्न सुटत नाहीत, तर आम्ही तरी त्यांच्या नविन प्रकल्पास संमती देणार नाही.

१०) सरपंच, घारापुरी ग्रामपंचायत, तालुका उरण - जिल्हा रायगड:-

आज चारही बाजूंनी वेढलेले आमचे घारापुरी गाव आहे. तुम्ही समुद्रात ब्लास्टिंग करतात. गावात एलफन्टा लेणी आहे. ती जर कोसळली, तर आम्ही काय करायचे? आम्हाला बोटीचा मार्ग आहे. मात्र गावाला जायला रस्ता नाही. जे.एन.पी.ए.च्या ब्लास्टिंगमुळे आमच्या गावाच्या घरांना भेगा पडलेल्या आहेत. न्हावा-शेवाच्या लोकांना पैसे मिळणार आहेत, मात्र आम्ही हाकेच्या अंतरावर असूनही आम्हाला काहीही मिळालेले नाही. घारापुरीच्या मुले-मुली शिकलेली असूनही एवढ्या प्रकल्पांमध्ये आमच्या गावातील कोणाचीही भरती केलेली नाही. आमच्या गावात मच्छिमारांची संख्या भरपूर आहे, मासेमारीसुद्धा भरपूर आहे, पण आपण मासेमारीस बंदी घातलेली आहे.

तरी आम्हांला न्याय देण्यात यावा.

११) महिला व्यक्ती, हनुमानकोळीवाडा, मुळ गाव शिवाकोळीवाडा:-

एक तर आमचे पुनर्वसन चुकीचे झालेले आहे. या नव्या कंपनी येतात, ते भराव आमच्या मासेमारीच्या भागातच टाकतात. तर मग आम्ही मासेमारी कुठे करायची ? आम्हांला नोक-या देत नाही, तर आम्ही करायचे काय, आमच्या पोटापाण्याचा प्रश्न आहे असे सांगितले. तसेच काल दिनांक २९-११-२०२३ ला जिल्हाधिकारी यांच्याबरोबर बैठक झाली, तर जिल्हाधिकारी यांनी सांगितले की ही जनसुनावणी होणार नाही. तर जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांचे आदेश धुडकावून सुनावणी कशी चालू

करण्यात आली. त्या बैठकीस उपस्थित अपर जिल्हाधिकारी आणि तहसीलदार होते, तरी ही जनसुनावणी कशी चालू आहे? आमच्या गावाचा या प्रकल्पास पूर्ण विरोध आहे, आणि जोपर्यंत सर्व गावांचे पुनर्वसन होत नाही, तोपर्यंत आम्ही नविन प्रकल्प होऊच देणार नाही असे सांगितले.

१२) श्री. हनुमंत अध्यक्ष, मच्छिमार सोसायटी:-

ज्या प्रकल्पासाठी ही जनसुनावणी आयोजित करण्यात आली, तर त्या प्रकल्पस्थळाची पाहणी केली आहे का? त्याचे उत्तर देण्यात यावे.

सदस्य, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की सद्या प्रकल्प कार्यरत असून जेथे प्रकल्प होणार आहे, त्याची स्थळ पाहणी करण्यात आलेली आहे.

सदस्य, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी स्पष्टीकरण दिले की प्रकल्प कार्यान्वित असून नविन प्रकल्पाची जागा पाहिलेली आहे.

त्यावेळी श्री किशोर म्हात्रे यांनी सांगितले; की तेथील जे मच्छिमार आहेत, त्यांना किती टक्के नोक-या देण्यात येतील?

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की रोजगाराबाबत जे.एन.पी.ए. प्रशासन उत्तर देतील.

प्रकल्प प्रवर्तकांचे अधिकारी यांनी सांगितले की बैठकीत उपस्थित करण्यात आलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद घेण्यात येत असून त्याबाबत जे.एन.पी.ए. च्या व्यवस्थापनाशी चर्चा करण्यात येईल व पुनर्वसनासंदर्भात भारत सरकार यांच्या मार्फत पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

श्री हनुमंत व इतर उपस्थितांनी याबाबत आक्षेप नोंदवित सांगितले की मागच्या जनसुनावणीस हेच उत्तर देण्यात आले व स्थानिकांना प्रकल्पात रोजगाराची संधि देत नाहीत. जरी काल २९-११-२०२३ रोजी जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी जनसुनावणी होणार नाही असे

सांगितले असूनही जनसुनावणी ही येथे चालू आहे. म्हणजे जनतेला अंधारात ठेऊनच सगळ काही चालले आहे असे सांगितले.

त्यावेळी एका उपस्थितांनी अध्यक्ष यांना प्रश्न विचारला की कालच्या बैठकीत आपणही होता व आपण उपस्थित राहणार नाही असे सांगितले होते. त्यावेळी मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी जिल्हाधिकारी यांच्या आदेशाने मी बैठकीस हजर असल्याचे सांगितले.

काही उपस्थितांनी प्रश्न केला की २९-११-२०२३ ला आमच्यासमोर जिल्हाधिकारी, रायगड, अलिबाग यांनी जनसुनावणी घ्यायची नाही असे सांगितले होते. म्हणजे आमची फसवणूक करत आहात. ३८ वर्षे शासन स्थानिकांची फसवणूक करत आहे. तरी ही जनसुनावणी रद्द करण्यात यावी. मा. अध्यक्ष यांनी सांगितले की आपले म्हणणे ऐकण्यासाठीच ही जनसुनावणी आहे.

काही पुरुष आणि महिला उपस्थितांनी एकत्रितपणे मागणी केली की जोपर्यंत संपूर्ण पुनर्वसन होत नाही, तोपर्यंत परवानगी द्यायची नाही. बरेच उपस्थित ही जनसुनावणी बेकायदेशीर असून ती रद्द करण्यात यावी याची मागणी करत होते.

श्री. परमानंद कोळी, सरपंच, ग्रामपंचायत हनुमान कोळीवाडा यांनी प्रथम पुनर्वसन नंतरच प्रकल्प अशी मागणी परत केली व बैठक रद्द करण्याची सूचना केली. बरेच उपस्थित एकत्रितपणे ओरडून आपला मुद्दा मांडत होते.

काही उपस्थित ओरडून सांगत होते की अशा कितीतरी सुनावण्या व बैठका गेले ३८ वर्षे चालू आहेत, पण आमचे पुनर्वसन झालेले नाही.

काही उपस्थित परत ओरडून सांगू लागले की आपण जिल्हादंडाधिकारी आहात, आणि आपणच फसवणूक करत असाल, तर जनतेने कोणावर विश्वास ठेवायचा. ही बाब आम्ही शासनाच्या निदर्शनास आणून देणार आहोत.

काही महिला एकत्रितपणे आमचा विरोध आहे असे ओरडून सांगत होत्या. नंतर बहुसंख्य उपस्थित आमचा विरोध आहे, आमचा विरोध आहे असे ओरडत होते. तर काहीजण प्रशासन व कंपनी यांचे काही ठरले असेल असे म्हणत होते. त्यांनी अध्यक्ष यांना जनसुनावणी रद्द करण्याची परत मागणी केली.

काहींनी आता आम्ही चॅनेलवर जाऊन याची माहिती देणार असल्याचे सांगितले. त्यांनी परत विनंती करत जनसुनावणी ही रद्द करण्याची मागणी केली. त्यावेळेस हनुमानकोळी वाड्यातील बरेच कोळीबांधव निषेध करत सभागृहाबाहेर गेले.

१३) त्यावेळी माजी उपसरपंच डोंगरी

माझी पत्नी डोंगरीगावच्या सरपंच होत्या, आता माझा मुलगा उपसरपंच आहे. त्यांनी सांगितले का पानजे आणि डोंगरीगाव येथील आमच्या जमिनी या भारत सरकारने, महाराष्ट्र शासनाने प्रकल्पासाठी घेतलेल्या आहेत. मात्र येथे प्रकल्पाचे अधिकारी एवढे खोटे बोलतात की त्यांना खोटे बोलण्याचाच पगार मिळतो असे वाटते. मी ३२ वर्षे राजकारणात आहे २-३ विषय आहे. आम्हांला प्रकल्पाकडून कुठलाही कर मिळत नाही. म्हणून नागरी सुविधा आम्हा देऊ शकत नाही. जे.एन.पी.ए.च्या कंपाऊंड भिंतीसाठी पानजे.डोंगर आणि हुंडा या गावातील आमच्या पिण्याच्या पाण्याच्या लाईन्स तोडल्या आहेत. बी.पी.सी.एल.ला याबाबत पत्र लिहिले,ते दखल घेत नाहीत. प्रकल्पात स्थानिकांना रोजगारात प्राधान्य देण्यात येत नाही. स्थानिकांना रोजगारात स्थान नाही. तरी याबाबत प्रशासनाने दखल घ्यावी, अन्यथा आमचा प्रकल्पास विरोध आहे.

१४) श्री हर्षल ठाकूर, जसखार -

गेले पाच वर्षे आमच्या जसखारगावात पावसाचे व भरतीचे पाणी साठत आहे. तर गावात २५०-३०० घरे आहेत की त्यांना ४-५ वेळा त्यांच्या

घरात पाणी जाते, त्यामुळे त्यांचे भरपूर नुकसान होत आहे. याबाबत सर्व जिल्हाप्रशासनास आम्ही कळविलेले आहे. जे.एन.पी.ए. ला सुध्दा पाठपुरावा करण्यात येतो. आमच्या गावापासून ५० फुटांवरून जेएनपीएचा रस्ता जात आहे. तेथे कांदळवनात भराव टाकून रस्ता केलेला आहे. आमच्या गावातील घराच्या ५० फुटांवरून रस्ता गेलेला आहे. जसकर गावातील घरांना तडे गेलेले आहेत. तेथील मंदिरे, घरे ही पडण्याच्या मार्गावर आहेत. जे.एन.पी.ए. ला वारंवार सांगूनही त्यांनी खोटा अहवाल शासनास कळवून रस्ता तयार केलेला आहे. आमच्या गावातील प्रत्येक घराचे आम्ही सर्वेक्षण केलेले असून प्रत्येक घराला तडे गेलेले आहेत. तरी सध्या रस्ता जेथून गेला, तेथून तो मागे घेण्यात यावा. तसेच एवढ्या वर्षे जे नुकसान झाले, त्याची नुकसानभरपाई प्रकल्पाने द्यावी. नंतरच प्रकल्पास मान्यता देण्यात येईल.

त्यावेळी प्रकल्प प्रवर्तकाचे कार्यकारी संचालक यांनी उत्तर देण्यास सुरवात केली, त्यावेळी अध्यक्ष यांनी सूचना केली की उपस्थितांनी ज्या सूचना, आक्षेप नोंदविले त्यांची नोंद घ्यायचा आहे, तरी आपण उत्तर देऊ नये.

त्यावेळेस सौ. प्रणयी किशोर म्हात्रे, उपसरपंच, जसकार गाव, तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड यांनी परत आक्षेप नोंदविला की जेएनपीए प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर कोणतीच जबाबदारी घेत नाही.

१५) श्री राजेश म्हात्रे, उपसरपंच न्हावे, तालुका-पनवेल, जिल्हा-रायगड:-

प्रकल्पाच्या सी.एस.आर. निधीतून न्हावे गावाला काहीही मिळालेले नाही. दुसरी गोष्ट आता येथे सर्व गावातील लोकप्रतिनिधींनी आपली व्यथा मांडली की नोकर भरतीत, येतील स्थानिकांना रोजगाराची संधि देण्यात येत नाही. तर नोकर भरतीत स्थानिक आणि प्रकल्पग्रस्त यांना प्राधान्य देण्यात आले पाहिजे.

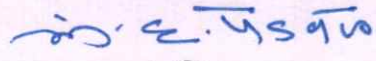
समुद्राचा गाळ वाढला याकडे कोणाचेही लक्ष नाही. त्यामुळे मच्छिमारी व इतर बाबतीत अडथळे निर्माण होतात. तरी प्रश्न सोडविण्यात यावे.

काही उपस्थितांनी अध्यक्ष यांना गावाच्या वतीने निवेदन आणलेले आहे, ते स्विकारण्याची विनंती केली व त्यांना स्टेजवर जाऊन लेखी निवेदन सादर केले.

त्यानंतर प्रकल्पधारकाच्या वतीने श्री. विश्वनाथ घरत उपव्यवस्थापक जे.एन.पी.ए. यांनी पुर्नवसनाच्या बाबतीत सुरु असलेल्या प्रगतीचा अहवाल सादर केला. यावर शासन स्तरावर योग्य ती कार्यवाही सुरु आहे. प्रकल्पग्रस्तांच्या नोकरीसंदर्भात प्रशासनाशी चर्चा करून योग्य तो मार्ग काढला जाईल असे सुचित केले.

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की जनसुनावणीत ब-याच स्थानिकांनी आपले विचार, सूचना, आक्षेप नोंदविलेले आहेत. अजूनही कोणालाही सूचना, आक्षेप नोंदविण्याचे असल्यास ते लेखी स्वरूपात सादर करू शकतात. ही जनसुनावणी प्रस्तावित विस्तारिकरण प्रकल्पामुळे होणा-या संभाव्य पर्यावरणीय आघातांसाठी आहे. आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सांगितले की उपस्थितांनी उपस्थित केलेल्या सूचना, आक्षेप यांची नोंद घेण्यात आलेली असून त्याचा बैठकीच्या इतिवृत्तात समावेश करण्यात येईल व बैठकीचे इतिवृत्त सुधारित पर्यावरण आघात मुल्यांकन अहवाल, प्राप्त झालेल्या लेखी सूचना, आक्षेप यांसह मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांच्या मान्यतेने मुख्यालय, महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, मुंबई यांच्यातर्फे पर्यावरण, वने व हवामान बदल मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांना सादर करण्यात येईल. तेथील तज्ज्ञ समिती याबाबत पुढील योग्य तो निर्णय घेईल.

आयोजक, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांनी सर्व उपस्थितांचे आभार मानले व मा. अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी समिती यांच्या वतीने जनसुनावणी संपन्न झाल्याचे घोषित केले. मा. अध्यक्षांचे आभार मानून जनसुनावणी संस्थगित करण्यात आली.

(सतिश पडवळ)

सदस्य, पर्यावरणविषयक
जाहिर जनसुनावणी समिती
तथा
प्रादेशिक अधिकारी,
महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळ, नवी मुंबई

(संदेश शिर्के)

अध्यक्ष, पर्यावरणविषयक जाहिर जनसुनावणी
समिती
तथा
अपर जिल्हादंडाधिकारी, रायगड, जिल्हा-
रायगड